

BETALNINGSBALANS OCH FINANSMARKNAD

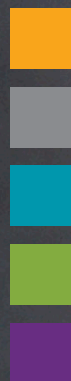
RAPPORT 2016

SCB

Statistiska centralbyrån

Statistics Sweden

Betalningsbalansen 2015

Förord

Betalningsbalans och utlandsställning sammanställs och publiceras sedan 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen. Utlandsställningen är en sammanställning av tillgångar och skulder mot utlandet.

Denna rapport omfattar utfallet 2015.

Statistiska centralbyrån i mars 2016

Cecilia Hertzman

Ebba Hartzell

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	4
1 Bytesbalans	5
1.1 Handelsbalans	6
1.2 Tjänstebalans	7
1.3 Primärinkomst	9
1.4 Sekundärinkomst	10
2 Kapitalbalans	10
3 Utlandsställning och finansiell balans	11
3.1 Direkta investeringar	13
3.2 Portföljinvesteringar	13
3.3 Finansiella derivat	14
3.4 Övriga investeringar	15
3.5 Valutareserven	15
Revideringar	16
Fakta om statistiken	17

Sammanfattning

Bytesbalansen uppvisade 2015 ett överskott på 246 miljarder kronor. Överskottet har därmed ökat jämfört med 2014 då det uppgick till 210 miljarder kronor. Överskottet i handel med varor och tjänster ökade från 201 miljarder kronor 2014 till 228 miljarder kronor 2015. Underskottet i sekundärinkomst har ökat och uppgick till 69 miljarder kronor att jämföra med ett underskott på 66 miljarder kronor 2014.

Netto, mdr SEK	2011	2012	2013	2014	2015
1 bytesbalans	223,3	216,5	227	209,9	246,2
2 kapitalbalans	-8,2	-6,1	-9,4	-5,7	-8,3
3 finansiell balans	292,7	57,5	121,5	131	132,1

Källa: SCB

Kapitalbalansen gav 2015 ett underskott på 8 miljarder kronor. Underskottet har därmed ökat jämfört med föregående år då det uppgick till 6 miljarder kronor.

Transaktioner i den finansiella balansen gav upphov till ett kapitalutflöde på 132 miljarder kronor. Transaktioner i direkta investeringar och övriga investeringar gav kapitalutflöden på 94 respektive 117 miljarder kronor. Valutareserven bidrog också till kapitalutflödet med 11 miljarder kronor. Portföljinvesteringar liksom finansiella derivat gav kapitalinflöden på 87 respektive 3 miljarder kronor.

Enligt preliminära uppgifter visar utlandsställningen vid utgången av 2015 en nettoskuld på 65 miljarder kronor. Nettoskulden har därmed minskat jämfört med utgången av 2014 då den uppgick till 99 miljarder kronor. Nettoskulden 2015 motsvarar knappt 2 procent av BNP. Utlandsställningen publiceras också med direktinvesteringar till marknadsvärde och visade en nettotillgång på 134 miljarder kronor.

1 Bytesbalans

Bytesbalansen uppvisade 2015 ett överskott på 246 miljarder kronor. Överskottet har ökat jämfört med 2014 då det uppgick till 210 miljarder kronor.

Bytesbalansöverskottet motsvarade 6 procent av BNP.

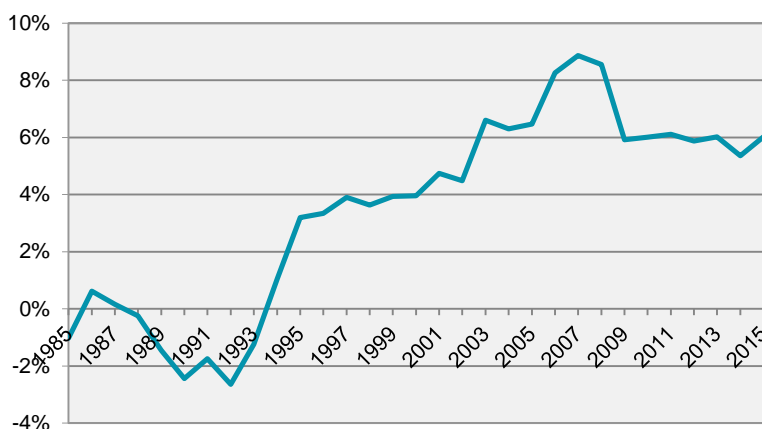
Tabell 1.1
Bytesbalansen och delposter
Current account with sub items

Netto, mdr SEK	2011	2012	2013	2014	2015
1 bytesbalans	223,3	216,5	227	209,9	246,2
1.1 handelsbalans	130,9	135,9	137,1	129,4	120,6
1.2 tjänstebalans	67	67,5	80,3	71,8	107,1
2 primärinkomst	71,3	81,2	73	74,8	87
3 sekundärinkomst	-46	-68	-63,3	-66,1	-68,5

Källa: SCB

Det är främst handel med varor och tjänster som bidrog till överskottet i bytesbalansen, med ett överskott på 228 miljarder kronor. Även primärinkomster bidrog med betydande överskott medan sekundärinkomster bidrog med underskott. Överskotten i varor och tjänster samt primärinkomster har båda ökat. Samtidigt har underskottet i sekundärinkomster ökat något. Tillsammans har det bidragit till ett ökat överskott.

Diagram 1.1
Bytesbalans i procent av BNP
Current account, percent of GDP

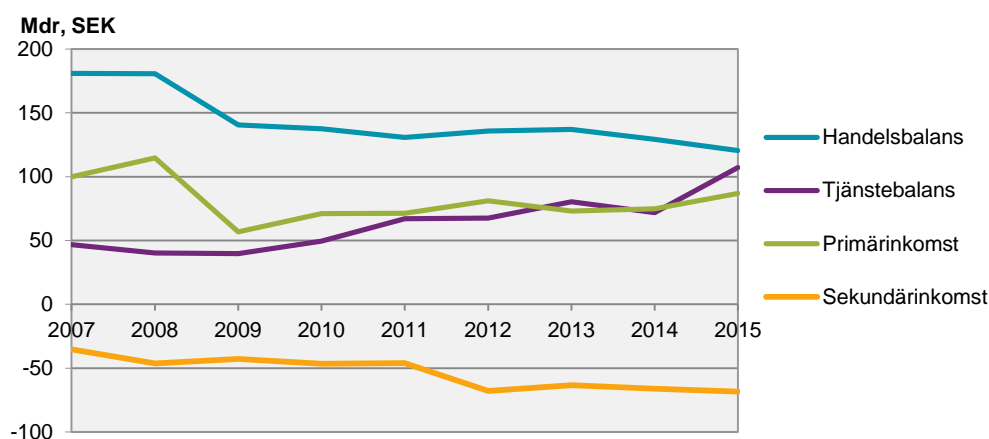

Källa: SCB

2014 var Sverige ett av de länder i Europa med störst överskott i bytesbalansen. I slutet av 1980-talet och början av 1990-talet var det dock betydande underskott i bytesbalansen. I mitten av 1990-talet vände bytesbalansen sedan till överskott när

överskotten i handelsbalansen ökade betydligt och underskotten i primärinkomst minskade. I samband med finanskrisen 2008 minskade överskotten i bytesbalansen när handelsbalansen och primärinkomsten försvagades.

Diagram 1.2
Bytesbalansens delposter
Sub items in current account

Källa: SCB

Överskotten i bytesbalansen har varit relativt stabila sedan efter finanskrisen 2008. Vilka poster som har bidragit till bytesbalansöverskottet har dock förändrats över tiden. Varuhandel bidrar fortsatt med stora överskott, men överskotten har minskat över tid. Överskotten från tjänstehandeln har samtidigt ökat betydligt.

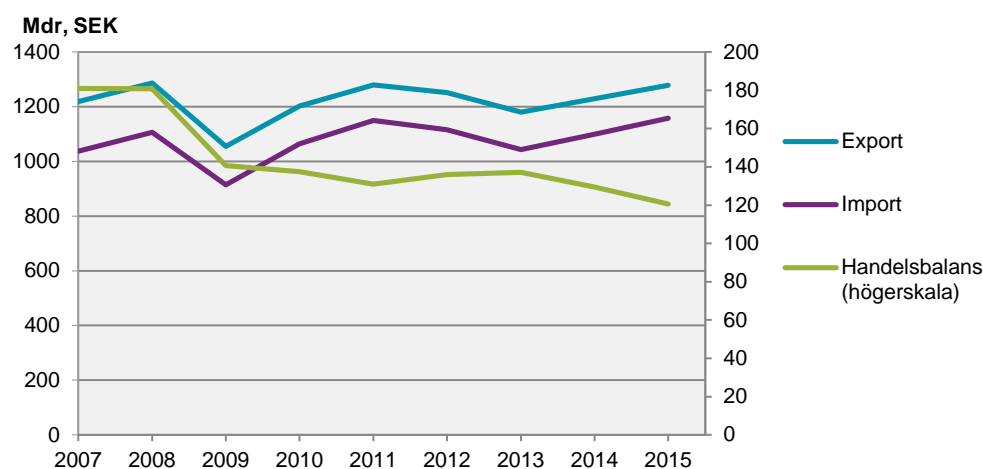
1.1 Handelsbalans

Handelsbalansen visade ett överskott på 121 miljarder kronor för 2015. Överskottet minskade jämfört med föregående år då det uppgick till 129 miljarder kronor. Exporten ökade med 4 procent medan importen ökade med 5 procent. Trenden i handelsbalansen har under en längre tid visat på avtagande överskott och det fortsatte även under 2015. Överskotten i handelsbalansen växte mycket under andra halvan av 1990-talet och var som störst i början 2000-talet men har varit i en nedåtgående trend sedan strax före finanskrisen 2008.

Varuhandeln fördelad på EU-länder och länder utanför EU visar något olika mönster. Såväl export som import ökade under 2015 men i olika utsträckning vilket gav ett ökat överskott gentemot länder utanför EU medan underskottet i handeln med EU-länder minskade något.

Merchanting som är en del av varuhandeln bidrar med ett betydande överskott. Av överskottet i varuhandeln 2015 bidrog merchanting med 82 miljarder kronor vilket var i nivå med föregående år. Merchanting är den försäljningsmarginal som uppstår när svenska företag köper varor i utlandet och säljer dem vidare till ett annat land utan att varorna importeras till Sverige.

Diagram 1.3
Handelsbalans
Trade in goods

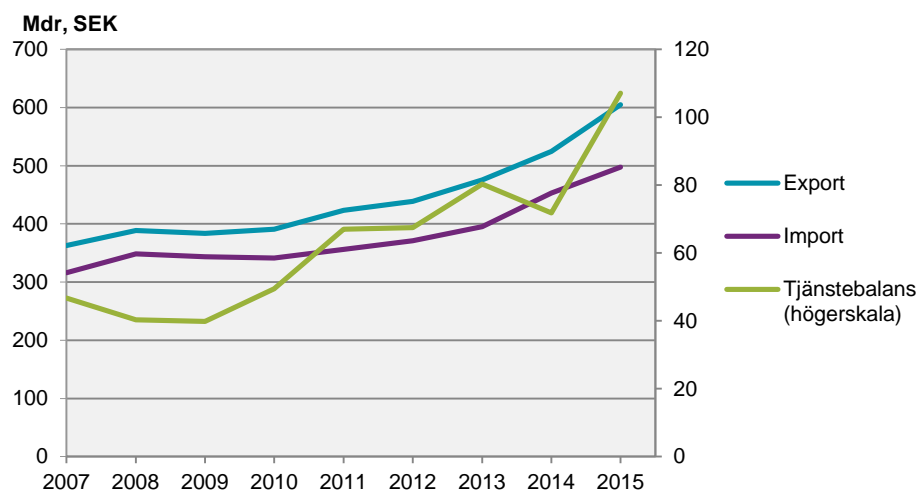
Källa: SCB

Varuexporten och varuimporten är tillbaka på ungefär samma nivå som innan finanskrisen. Både exporten och importen växte fram till 2008 men 2009 föll både varuexporten och varuimporten kraftigt tillbaka för att sedan 2010 och 2011 återhämta sig. Under 2012 och 2013 minskade nivåerna successivt men vände under 2014 och fortsatte upp under 2015 då importen och exporten kom upp i tidigare års nivåer. Varuimporten ökade mer än varuexporten vilket medförde att handelsbalansen försvagades under 2015.

1.2 Tjänstebalans

Tjänstebalansen gav 2015 ett överskott på 107 miljarder kronor. Detta är en markant ökning jämfört med 2014 då överskottet uppgick till 72 miljarder kronor.

Diagram 1.4
Tjänstebalans
Trade in services

Källa: SCB

Tjänsteexporten uppgick till 605 miljarder kronor och ökade med 15 procent medan tjänsteimporten uppgick till 498 miljarder kronor och ökade med 10 procent jämfört med 2014. Då tjänsteexporten ökat mer än tjänsteimporten stärktes tjänstebalansen.

Bland tjänsteslagen bidrog transporter med ett överskott på 31 miljarder kronor medan resor bidrog med ett underskott på 39 miljarder kronor. Underskottet i resor innebär att svenskars utgifter vid resande i utlandet överstiger utländska resenärers utgifter vid resande i Sverige. Tele-, data- och informationstjänster bidrog med överskott på 68 miljarder kronor. Nyttjande av immateriella rättigheter bidrog med ett överskott på 39 miljarder kronor.

De poster som främst har bidragit till förstärkningen i tjänstebalansen är datatjänster, forskning och utveckling och transporter. Sverige är nettoimportör av forsknings- och utvecklingstjänster, och posten visade 2015 ett underskott på 23 miljarder kronor. Underskottet minskade jämfört med föregående år då det var ovanligt stort och uppgick till 30 miljarder kronor.

Helåret 2015 uppgick tjänsteexporten till Norge till 82 miljarder kronor och Norge var därmed största motpartsland för svensk tjänsteexport. För svensk tjänsteimport var USA största motpartsland.

Tabell 1.2
Tjänstehandel med största motpartsländer
Trade in services, largest counterpart countries

Export, mdr SEK	Import, mdr SEK	
Norge	81,5	USA 72,0
USA	60,5	Storbritannien 61,5
Storbritannien	58,9	Tyskland 43,7
Tyskland	45,9	Danmark 39,9
Danmark	39,0	Norge 33,4
Totalt	604,6	Totalt 497,5

Källa: SCB

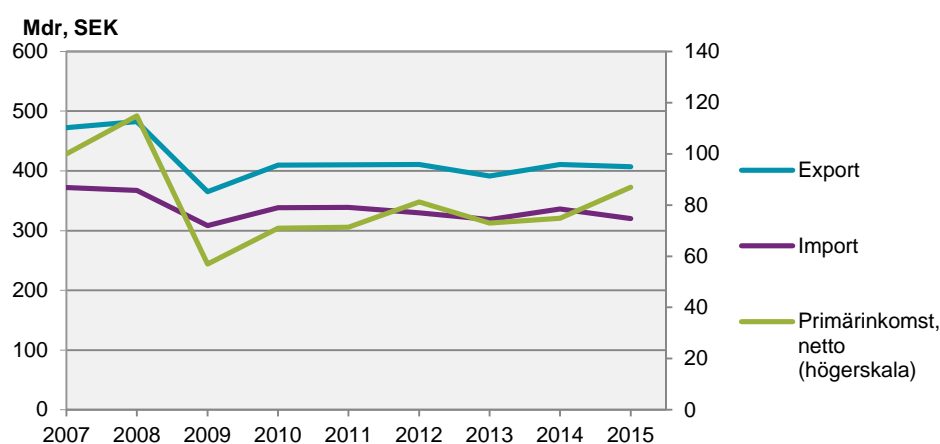
Sett över en längre tidsperiod har både tjänsteexport och tjänsteimport ökat betydligt, med undantag direkt efter finanskrisen 2008. Tjänsteexporten har ökat från 321 miljarder kronor 2006 till 605 miljarder kronor 2015. Tjänsteimporten har också ökat betydligt, från 287 miljarder kronor 2006 till 498 miljarder kronor 2015. Då exporten har ökat mer än importen har tjänstebalansen stärkts och bidrar nu till en betydande del av bytesbalansöverskottet. Bland tjänsteslagen har överskottet ökat mest i datatjänster.

Sveriges ekonomi påverkas av den ökade migrationen. Detta finns närmare beskrivet i sekundärinkomsten. Den konsumtion som asylsökande bidrar med bokas som utländsk konsumtion i Sverige vilket är tjänsteexport och ingår i posten resor.

1.3 Primärinkomst

Primärinkomst som huvudsakligen avser inkomst från kapital och löner uppvisade 2015 ett överskott på 87 miljarder kronor. Överskottet i primärinkomsten har ökat jämfört med 2014 då det uppgick till 75 miljarder kronor. Löner gav ett överskott på 18 miljarder kronor medan kapitalavkastningen gav ett överskott på 69 miljarder kronor. Motsvarande värde för kapitalavkastningen föregående år var 55 miljarder kronor. Övrig primärinkomst gav ett överskott på 0,3 miljarder kronor.

Diagram 1.5
Primärinkomst
Primary income

Källa: SCB

Förstärkningen i kapitalavkastningen kommer främst från avkastningen inom direkta investeringar som uppgick till 96 miljarder kronor 2015 att jämföra med 2014 då avkastningen var 85 miljarder kronor. Avkastningen på svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 255 miljarder kronor medan avkastningen på utländska direktinvesteringar i Sverige uppmätte 159 miljarder kronor.

Underskottet i avkastningen på portföljinvesteringar minskade från 37 miljarder kronor 2014 till 34 miljarder kronor år 2015. Det är avkastningen av räntebärande värdepapper som bidragit till minskningen. Upplåningen från utlandet i räntebärande värdepapper är betydligt större än placeringar i räntebärande värdepapper i utlandet. Med en lägre ränta har räntekostnader minskat mer än ränteintäkter.

Övriga investeringar genererade en positiv avkastning på 3 miljarder kronor. Avkastningen på lån och banktillgodohavanden har minskat de senaste åren när räntorna varit lägre.

Primärinkomsten var länge negativ, men vände i början av 2000-talet från underskott till överskott på årsbasis. Överskotten har sedan ökat successivt och utgör nu en betydande del av bytesbalansöverskottet. Även om utlandsställningen idag är negativ är kapitalavkastningen dock positiv. Sammansättningen av utlandsställningen visar att tillgångssidan till större del består av aktier och eget kapital medan skuldsidan till stor del utgörs av räntebärande värdepapper. Aktier och eget kapital brukar ha högre avkastning än räntebärande tillgångar vilket

avspeglas i att primärinkomsten under en längre tid varit positiv medan utlandsställningen visat nettoskuld.

1.4 Sekundärinkomst

Underskottet i sekundärinkomsten uppgick till 69 miljarder kronor 2015 och har ökat jämfört med föregående år då det uppgick till 66 miljarder kronor.

Underskottet i transfereringar till och från EU ökade. U-bistånd till utlandet var i nivå med 2014. Underskottet i övrig sekundärinkomst var i nivå med 2014.

Sekundärinkomsten visar löpande transfereringar mellan Sverige och utlandet.

Löpande transferering innebär en överföring utan att få något tillbaka, och påverkar disponibel inkomst.

Sveriges ekonomi påverkas av den ökade migrationen. Nationalräkenskaperna har i en artikel i [Sveriges ekonomi](#) beskrivit hur nationalräkenskaperna påverkas av den ökade migrationen. Manualen för betalningsbalansstatistik är harmoniserad med manualen för nationalräkenskaperna och betalningsbalansen påverkas därmed på samma sätt i de delar som är relevanta för betalningsbalansen.

Centralt är när en person räknas som svensk eller utländsk. Enligt betalningsbalansmanualen skall en person räknas som svensk om hen har för avsikt att stanna i landet i mer än ett år. I praktiken är detta svårt att avgöra och asylsökande räknas till den inhemska befolkningen först när de beviljats asyl.

Ersättningar till asylsökande bokas därför som löpande transfereringar till utlandet, som import i övriga sekundärinkomster. Den konsumtion som asylsökande bidrar med bokas samtidigt som utländsk konsumtion i Sverige vilket är tjänsteexport och ingår i posten resor.

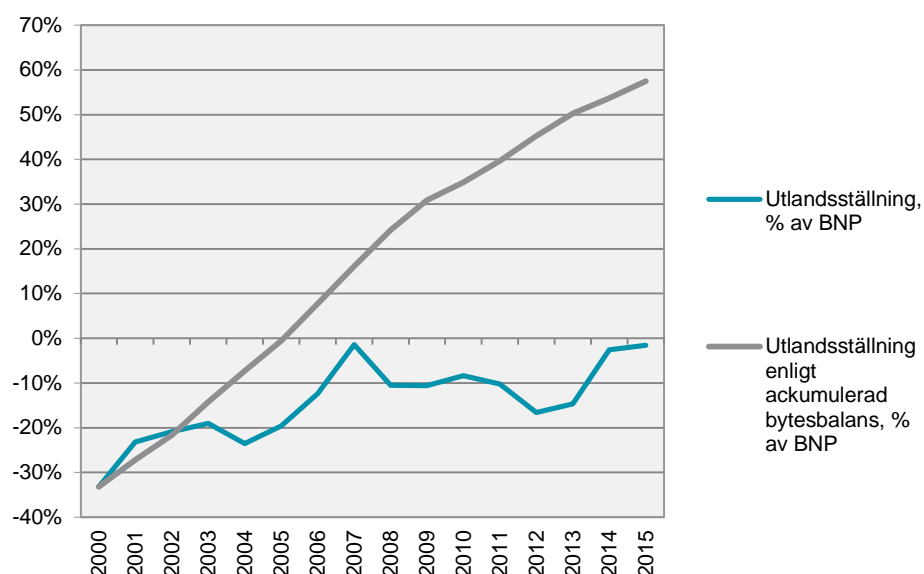
2 Kapitalbalans

Kapitalbalansen gav 2015 ett underskott på drygt 8 miljarder kronor. Underskottet har därmed ökat jämfört med föregående år då det uppgick till knappt 6 miljarder kronor.

3 Utlandsställning och finansiell balans

Enligt preliminära uppgifter visar utlandsställningen vid utgången av 2015 en nettoskuld på 65 miljarder. Diagrammet nedan visar den faktiska utlandsställningen i procent av BNP samt hur utlandsställningen hade utvecklats om den fullt ut hade följt bytesbalansen. Diagrammet visar att nettoskulden i utlandsställningen minskat över tiden men att utlandsställningen inte förbättrats i takt med bytesbalansöverskotten. Utlandsställningen publiceras också med direktinvesteringar till marknadsvärde och visade en nettotillgång på 134 miljarder kronor.

Diagram 3.1
Utlandsställning
International Investment Position

Källa: SCB

Förändringar i utlandsställningen kommer dels av transaktioner i den finansiella balansen dels av förändringar i aktiekurser och räntor samt valutakursförändringar. Förhållandet mellan ingående och utgående balans sammanfattas i figuren nedan.

		Övriga förändringar i finansiella tillgångar och skulder			
Utlandsställning, ingående balans	Transaktioner finansiell balans	Övriga volymförändringar	Valutakursförändringar	Övriga prisförändringar	Utlandsställning, utgående balans

Balansomslutningen i utlandsställningen har ökat kraftigt under 2000-talet med en betydande bruttoökning i tillgångar såväl som skulder mot utlandet. Sammansättningen av utlandsställningen visar att tillgångssidan till större del består av aktier och eget kapital medan skuldsidan till större del utgörs av räntebärande värdepapper och lån vilket avspeglas i avkastningen. Därutöver är

tillgångssidan till stor del denominerad i utländsk valuta medan skuldsidan till största del är denominerad i svenska kronor. Sammantaget gör det nettoutlandsställningen känslig för förändringar i valutakurser, räntor och aktiekurser.

De inhemska sektorernas exponering mot utlandet redovisas i den sektorfördelade utlandsställningen. Den visar att de monetära finansinstituten och de icke-finansiella företagen står för en stor del av tillgångar och skulder mot utlandet. Båda sektorerna har betydande nettoskuld mot utlandet. De monetära finansinstituten har upplåning från utlandet i form av emitterade räntebärande värdepapper medan de samtidigt placerat stora belopp på konton i utlandet inom posten övriga investeringar. De icke-finansiella företagen har betydande direktinvesteringar i utlandet samtidigt som utlandet investerat i icke-finansiella företag i Sverige, främst i form av direktinvesteringar men även i form av portföljinvesteringar. Socialförsäkringssektorn och övriga finansinstitut har istället nettotillgångar gentemot utlandet. Staten har en nettoskuld mot utlandet, medan Riksbanken har en nettotillgång i form av valutareserven.

Enligt de preliminära uppgifterna minskade nettoskulden i utlandställningen med 34 miljarder, från 99 miljarder kronor under 2014 till 65 miljarder 2015. Nettoskulden 2015 motsvarar knappt 2 procent av BNP.

Tabell 3.1
Utlandsställning och delposter
International Investment Position and sub items

netto (mdr kr)	2011	2012	2013	2014	2015
utlandsställning, totalt	-374,7	-612,3	-551,9	-99,3	-65,1
1 direktinvesteringar	208,2	102,7	232,3	485,2	540,5
2 portföljinvesteringar	-1363,4	-1535,4	-1895,4	-1862,6	-2035,7
3 finansiella derivat	123,8	105,2	56,5	128,1	125,1
4 övriga investeringar	310,1	375,0	634,4	660,5	814,0
5 valutareserv	346,5	340,3	420,3	489,5	491,0

Källa: SCB

Nettoskulden mot utlandet har minskat samtidigt som bytesbalansen visade ett överskott på 246 miljarder kronor. Överskottet i bytesbalansen motsvarades inte fullt ut av kapitalutflöden i den finansiella balansen, som visade ett kapitalutflöde på 132 miljarder kronor. Det gav upphov till en negativ restpost. Restposten uppstår när över-/underskott i bytesbalansen tillsammans med kapitalbalans inte motsvaras av lika stora kapitalflöden i den finansiella balansen.

2015 har präglats av låga räntor. Kronan har haft en blandad utveckling då den stärkts mot euron men försvagats mot dollarn. Börsutvecklingen har varit skiftande med större svängningar under året. Tillsammans med finansiella transaktioner har det medfört att tillgångar och skulder är i nivå med föregående år och att nettot i utlandsställningen inte har förändrats avsevärt.

Tabell 3.2
Finansiell balans och delposter
Financial Account and sub items

netto (mdr kr)	2011	2012	2013	2014	2015
finansiell balans, totalt	292,7	57,5	121,5	131,0	132,1
1 direkta investeringar	110,0	85,5	164,2	34,3	93,9
2 portföljinvesteringar	-188,8	-111,3	-315,3	162,4	- 87,1
3 finansiella derivat	19,6	-36,2	-63,7	-21,4	-2,8
4 övriga investeringar	347,4	116,1	240,9	-45,3	117,1
5 valutareserv	4,6	3,5	95,4	1,0	11,0

Källa: SCB

3.1 Direkta investeringar

Totalt gav transaktioner i direkta investeringar 2015 ett kapitalutflöde på 94 miljarder kronor. Transaktionerna ökade svenska direktinvesteringar i utlandet med 200 miljarder kronor medan utländska direktinvesteringar i Sverige ökade med 106 miljarder kronor.

Transaktionerna i svenska direktinvesteringar i utlandet kom främst av vinster som återinvesterats i utländska bolag. Återinvestering av vinstmedel uppgick till 148 miljarder kronor. Även transaktioner i eget kapital respektive lån har bidragit med ökning på 33 miljarder kronor respektive 19 miljarder kronor.

Inom utländska direktinvesteringar i Sverige har transaktioner i eget kapital och återinvestering av vinstmedel bidragit till en ökning med 83 respektive 106 miljarder kronor, medan lån bidrog med en minskning på 82 miljarder kronor.

Ställningsvärden visar att svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 2920 miljarder kronor vid utgången av 2015 medan utländska direktinvesteringar i Sverige uppgick till 2379 miljarder kronor. Sammantaget ger det för 2015 en nettotillgång inom direktinvesteringar på 541 miljarder kronor.

Som komplettering presenteras även direktinvesteringar beräknade till marknadsvärde. För 2015 ger direktinvesteringar till marknadsvärderade en nettotillgång på 740 miljarder kronor. Med direktinvesteringar till marknadsvärde medför det att utlandsställningen vänder från negativ till positiv.

Direktinvesteringar återfinns till övervägande del inom sektorn icke-finansiella företag. Monetära finansinstitut har också betydande direktinvesteringar.

3.2 Portföljinvesteringar

Transaktioner i portföljinvesteringar gav under 2015 ett kapitalinflöde på 87 miljarder kronor. Största delen kommer av att svenska investerare sålt utländska portföljinvesteringar. Det är främst utländska aktier och fonder som har sålts, men även utländska långa räntebärande värdepapper medan utländska korta räntebärande värdepapper har köpts. Svenska investerares försäljning av aktier och fonder uppgick till 78 miljarder under året. Utländska långa räntebärande värdepapper har sålts för nästan 18 miljarder, medan korta räntebärande har köpts av svenska investerare för 12 miljarder. Utländska investerare ökade under året sitt

innehav i svenska långa räntebärande värdepapper för 112 miljarder varav värdepapper utgivna av staten stod för drygt 66 miljarder. Även bankobligationer var efterfrågade och köptes för 43 miljarder. Samtidigt såldes svenska korta räntebärande värdepapper för 124 miljarder, varav bankcertifikat såldes för 92 miljarder. Svenska aktier och fondandelar nettoköptes till ett värde av 16 miljarder kronor under 2015.

Sammantaget har Sverige en nettoskuld mot utlandet i portföljinvesteringar på 2036 miljarder kronor. Svenska portföljtillgångar i utlandet uppgick vid utgången av 2015 till 4316 miljarder kronor medan värdet av utländska portföljinvesteringar i Sverige uppgick till 6352 miljarder kronor.

Nettoskulden i portföljinvesteringar har ökat kraftigt de senaste åren, främst på grund av en ökad nettoskuld i räntebärande värdepapper som kommer av en ökad upplåning från utlandet. Under 2015 ökade nettoskulden mot utlandet med 173 miljarder kronor. Ökningen kommer dels av att nettotillgångarna i aktier och fonder minskade med 114 miljarder och dels av att nettoskulden i räntebärande värdepapper ökade med 59 miljarder.

Under året har de svenska tillgångarna i utländska aktier och fonder ökat med 79 miljarder, från 3109 miljarder till 3189 miljarder kronor. Det är främst innehavet i utländska fonder som ökat under året, från 1035 miljarder kronor till 1100 miljarder kronor. Sektorn övriga finansinstitut var den sektor som främst ökade sitt innehav i utländska aktier och fonder, från 1963 miljarder kronor till 2027 miljarder kronor. Även utlandets innehav av svenska aktier och fonder har ökat med 194 miljarder kronor. Skulden i aktier och fonder som nu uppgår till 2228 miljarder kronor har ökat mer än tillgångarna vilket gör att nettotillgångarna i aktier och fonder minskat.

Utlandets innehav av svenska räntebärande värdepapper var stabilt jämfört mot föregående år trots relativt stora transaktioner. Utlandets innehav uppgår till 4124 miljarder vilket är en minskning med 13 miljarder mot föregående år. Utöver transaktioner påverkas innehaven även av valutaförändringar och marknadsvärderingar.

Även de svenska tillgångarna i utländska räntebärande värdepapper minskat från föregående år med 71 miljarder. Svenska investerare har minskat sitt innehav i långa räntebärande värdepapper med 92 miljarder, medan de har ökat sitt innehav i korta räntebärande värdepapper med drygt 20 miljarder jämfört med 2014.

3.3 Finansiella derivat

Transaktioner i finansiella derivat gav upphov till ett kapitalinflöde på knappt 3 miljarder kronor under 2015. Transaktioner i finansiella derivat utgörs till största graden av swapkontrakt i räntor och valutor och de svenska storbankerna står för största delen av transaktionerna. Finansiella derivat används främst för säkring av investeringar.

Vid utgången av 2015 visade finansiella derivat en nettotillgång mot utlandet på 125 miljarder kronor. Värdet av tillgångar uppgick till 518 miljarder kronor och översteg värdet av skulderna som uppgick till 392 miljarder kronor. Positivt marknadsvärderade kontrakt mot utländsk motpart definieras som en tillgång och på samma sätt definieras ett kontrakt med negativt värde som ett skuldkontrakt. De senaste årens fluktuationer i räntor och valutakurser har medfört högre ställningsvärden i finansiella derivat.

3.4 Övriga investeringar

Transaktioner i övriga investeringar, som främst består av lån och depositioner, gav ett kapitalutflöde på 117 miljarder kronor under 2015. Transaktioner minskade svenska tillgångar i övriga investeringar i utlandet med 42 miljarder kronor. Transaktioner på skuldsidan inom övriga investeringar gav upphov till en minskning med 160 miljarder kronor under 2015. Det är främst transaktioner inom sedlar, mynt och inlåning som bidragit till kapitalutflödet.

Ställningsvärden i övriga investeringar visade vid utgången av 2015 en nettotillgång på 814 miljarder kronor vilket är en ökning med 154 miljarder jämfört med samma kvartal föregående år. Värdet av svenska investeringar i utlandet uppgick till 2837 miljarder kronor medan utlandsägda investeringar i Sverige uppgick till 2023 miljarder kronor. Sett över en längre tidsperiod har övriga investeringar vänt från nettoskuld till nettotillgång. Vid utgången av 2008 hade övriga investeringar en nettoskuld mot utlandet på 533 miljarder kronor, vilket nu har vänt till en betydande nettotillgång.

3.5 Valutareserven

Valutareserven är Sveriges Riksbanks reserv av guld, värdepapper och andra tillgångar i utländska valutor. Dess huvudsyfte är att ge tillfälliga likviditetsstöd till insolventa banker, att fullgöra Sveriges del i den internationella valutafonden (IMF) och att vid behov intervensera på valutamarknaden. Valutareserven under 2015 gav ett kapitalutflöde 11 miljarder kronor.

Valutareserven uppgick vid utgången av 2015 till 491 miljarder kronor. Den har ökat svagt jämfört med utgången av 2014 då den uppgick till 490 miljarder kronor. Svenska kronan har försvagats mot USD och stärkts något mot EUR under 2015 vilket gjort att valutapåverkan har varit relativt liten i och med att ungefär 70 procent av valutareserven utgörs av EUR och USD. De senaste åren har Riksbanken stärkt valutareserven främst under åren 2009 och 2013.

Revideringar

Sveriges revideringspolicy för betalningsbalansen är enligt följande:

- Vid publicering av kvartal 1 revideras närmast föregående 4 kvartal
- Vid publicering av kvartal 2 revideras föregående 9 kvartal
- Vid publicering av kvartal 3 revideras föregående 10 kvartal
- Vid publicering av kvartal 4 revideras föregående 11 kvartal

Undantagsvis kan ytterligare perioder revideras om det skett metodändringar eller tillkommit nya data som ger en påtagligt förändrad bild av betalningsbalansen som är fallet vid publicering av 2015 kvartal 4.

Betalningsbalansen har den här gången reviderats från 2011 kvartal 1 till och med 2015 kvartal 3. Under perioden reviderades bytesbalans och finansiell balans ned med 99 miljarder respektive 123 miljarder netto. Även utlandsställningen har reviderats för perioden, främst inom portföljinvesteringar och innehav av utländska värdepapper.

En del av revideringarna kommer av en översyn av metoder för avkastningsberäkningar. Posterna som berörs är framförallt avkastning på räntebärande värdepapper och portföljaktier. Uppgifterna baseras på modellskattningar där bland annat en justering gjorts för att bättre återge ränteförändringar. Utöver metodöversynen har ett fåtal större revideringar inkommit från uppgiftslämnare gällande andra poster inom både betalningsbalans och utlandsställning.

Fakta om statistiken

Betalningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden. Betalningsbalansen huvudaggregat är *bytesbalansen*, *kapitalbalansen* och den *finansiella balansen*.

Bytesbalansen visar flöden av varor, tjänster, primärinkomster och sekundärinkomster mellan inhemska och utländska motparter. Primärinkomst avser huvudsakligen kapitalavkastning och löner. Sekundärinkomster visar löpande transfereringar mellan inhemska och utländska motparter. En löpande transferering är en transferering utan att få något tillbaka och påverkar disponibel inkomst.

Bytesbalansen är lika med sparande-investeringsgapet för ekonomin. Bytesbalansen bidrar därför till förståelsen för inhemska transaktioner.

Den finansiella balansen visar nettoförvärv och nettoavyttringar av finansiella tillgångar och skulder. Summan av bytesbalansen och kapitalbalansen representerar ekonomins nettoutlåning (överskott) eller nettoupplåning (underskott) mot utlandet. Detta är konceptuellt lika med nettot i finansiella balansen. Med andra ord mäter finansiella balansen hur nettoutlåning mot utlandet eller nettoskuldsättning mot utlandet finansieras. Den finansiella balansen plus övriga förändringar förklarar förändringarna i utlandsställningen mellan perioder.

Betalningsbalansens och utlandsställning hänger samman med utlandsdelen i nationalräkenskaperna. Huvudposterna kan beskrivas i redovisningstermer. Detta är en redovisning men skall inte tolkas som kausalitetssamband. Varu- och tjänstekontona visar balansen mellan utbud och användning:

$$\begin{aligned} \text{Utbud} &= \text{Produktion} + M & (1) \\ &= \text{Användning} = C + G + I + X + IC, \end{aligned}$$

där

M=import av varor och tjänster

C=hushållskonsumtion

G=offentlig konsumtion

I=bruttoinvesteringar

X=export av varor och tjänster

IC=insatsförbrukning

Eftersom BNP är lika med bruttoproduktion minus insatsförbrukning, kan identitet (1) skrivas om som:

$$\text{GDP} = C + G + I + X - M \quad (2)$$

Dvs, BNP från utgiftssidan, där GDP=bruttonationalprodukt.

Definitionen av bruttonationalinkomst (GNDY) är BNP plus nettot av primärinkomst och sekundärinkomst, så

$$\text{GNDY} = \text{C} + \text{G} + \text{I} + \text{X} - \text{M} + \text{BPI} + \text{BSI} \quad (3)$$

där

BPI=primärinkomst, netto

BSI, sekundärinkomst, netto (nettot av löpande transfereringar)

Bytesbalansen är:

$$\text{CAB} = \text{X} - \text{M} + \text{BPI} + \text{BSI} \quad (4)$$

där

CAB=bytesbalans

Utifrån ekvationerna (3) och (4), kan bytesbalansen också ses som skillnaden mellan disponibel inkomst och utgifter:

$$\text{CAB} = \text{GNDY} - \text{C} - \text{G} - \text{I} \quad (5)$$

Eller:

$$\text{GNDY} = \text{C} + \text{G} + \text{I} + \text{CAB} \quad (6)$$

Som definieras i SNA:

$$\text{S} = \text{GNDY} - \text{C} - \text{G} \quad (7)$$

där S=bruttosparande

Genom att sätta in identitet (3) i (7),

$$\text{S} = \text{I} + \text{CAB}, \quad (8)$$

vilket kan skrivas om som:

$$\text{S} - \text{I} = \text{CAB} \quad (9)$$

Dvs, bytesbalansen är skillnaden mellan sparande och investeringar.

Därav avspeglar bytesbalansen sparande- och investeringsbeteendet i ekonomin. Vid analys av förändringar i bytesbalansen är det därför viktigt att förstå hur det avspeglar förändringar i sparande och investeringar.

Relationen mellan bytesbalansen sparande och investeringar kan ses i mer detalj genom att särskilja mellan privat och offentlig sektor. Privat sparande och investeringar (S_p och I_p) och offentligt sparande och investeringar (S_g and I_g) identifieras som:

$$\text{S} - \text{I} = \text{S}_p + \text{S}_g - \text{I}_p - \text{I}_g. \quad (10)$$

Genom att använda sparande och investeringsgapsidentiteten för bytesbalansen i identitet (9) ger det:

$$CAB = (S_p - I_p) + (S_g - I_g). \quad (11)$$

I en stängd ekonomi bestäms investeringar således av det totala sparandet i ekonomin. I en öppen ekonomi möjliggör de globala finansiella marknaderna kapitalflöden mellan länder vilket gör att investeringar kan skilja sig från sparandet. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden.

Sambandet mellan betalningsbalansen och utlandsställningen

De grundläggande principerna om dubbel bokföring som används i betalningsbalansen innebär att summan av alla transaktioner – i bytesbalansen, kapitalbalansen och finansiella balansen – i princip skall summERA till noll.¹ Den finansiella balansen visar således hur överskott eller underskott i bytesbalans och kapitalbalans finansierats.

Denna balans mellan finansiella och övriga transaktioner kan uttryckas som:

$$NLB = CAB + KAB = NFA, \quad (12)$$

där

NLB = nettoutlåning/nettoupplåning

KAB = kapitalbalansen

NFA = finansiella balansen, netto

Denna identitet visar att nettoutlåning/nettoupplåning (från summan av bytesbalansen och kapitalbalansen) är konceptuellt lika med nettoutlåning/nettoupplåning i finansiella balansen.

Tillhandahållandet av resurser mot resten av världen, mätt som bytesbalansen och kapitalbalansen – måste av definitionen matchas av en förändring av nettoutlåning/nettoupplåning mot utlandet. Till exempel, ett överskott i bytesbalans och kapitalbalans reflekteras i en ökning av nettotillgångar mot utlandet. På samma sätt innebär ett underskott i bytesbalans och kapitalbalans att nettoköp av resurser från resten av världen måste betalas för antingen genom att likvidera tillgångar i utlandet eller genom att öka nettoupplåningen mot utlandet.

Utlandsställningen är ett statistiskt mått som för en given tidpunkt visar värdet och fördelningen av:

- (a) finansiella tillgångar som ägs av inhemska motparter och som är fordringar på utländska motparter samt guld som hålls i valutareserv, och
- (b) skulder som innehas av inhemska motparter mot utländska motparter.

Skillnaden mellan ekonomins finansiella tillgångar och skulder mot utlandet är landets nettoutlandsställning, som kan vara positiv eller negativ.

Förändringen mellan ingående och utgående balans i utlandsställningen illustreras i figuren nedan. Förändringar i utlandsställningen kommer av transaktioner i finansiella balansen, och övriga förändringar i tillgångar och skulder. Övriga förändringar i tillgångar och skulder är valutakursförändringar, och övriga prisförändringar såsom förändringar i tillgångspriser, och övriga volymförändringar. Övriga volymförändringar är förändringar i värde av

¹ I praktiken, kan de avvika från noll på grund av restposten.

tillgångar och skulder som inte kommer av transaktioner eller omvärderingar, till exempel inställningar och nedskrivningar.

	Utlands- ställning, ingående balans	Transaktioner finansiell balans	Övriga förändringar i finansiella tillgångar och skulder			Utlands- ställning, utgående balans
			Övriga volym- förändringar	Valutakurs- förändringar	Övriga pris- förändringar	
Tillgångar						
Skulder						
Utlands- ställning, netto						

Möjliga dimensioner för klassificering av utlandsställningen är funktionella kategorier (direktinvesteringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserv), finansiella instrument, den inhemska motpartens sektor, löptid, valuta och räntestruktur. Detta möjliggör analys av utlandsställningen från flera olika perspektiv

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**
Statistikservice: tfn 08-506 948 01

All official statistics can be found at: **www.scb.se**
Statistics service, phone +46 8 506 948 01